

# ZGODNJA DANICA.

## KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrto leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LV.

V Ljubljani, 10. oktobra 1902.

List 41.

### Trstenik.

(Dalje.)

Huda šiba za sedanjo trsteniško župnijo so bili nekdanj rokovnjači, o katerih vedó še mnogo pripovedovati starejši ljudje. Rokovnjači so bili prava nadloga deželi. Po malem so beračili, po malem pa tudi kradli in s silo jemali. Marsikako gospodinjo so primorali, da jim je dala slanino, masla, jajec, okajene svinjine in klobas, ker z navadnim darom niso bili zadovoljni. Imenitnejših je bilo dvanajst med rokovnjači, ki so imeli pravico malho križem nositi; ako se je kdo manjših drznil dejati malho križem okrog sebe, so ga dobro opokali in mu vzeli naberačeno blago. V spominu pri ljudstvu so še ta-le njih imena: Běvka, Brěsa, Veliki in Mali Grog, Jėrbasar, Mentėn, Mezljánar, Pavónjek, Psik, Štrajhar, Tacman in Vránjek. Radi so se potikali po Čadovljah, Pángršici in posebno po Tenetišah. Nekdanji kranjski komisar Janez Pajk jih je prekadil in ustrahoval sredi 19. stoletja; nekaj jih je spravil k vojakom, nekaj v ječo in prisilno delalnico, drugi so pomrli ali so se lotili dela. Glasoviti rokovnjaški poglavar Veliki Grog, visok nad seženj, je bil dobro znan vsem Trsteničanom. Njegovo pravo ime je bilo Gregor Hrastnar. Na stare dni je skoraj popolnoma oslepel. Pri beračenju ga je vodila žena. Večkrat je prenočeval pri Markutu v Čadovljah. Včasih se je bahal, koliko jarcev je pokradel. Ako bi vse v eno vrsto postavil, da bi se dotikali, bi bila vrsta daljša kakor od Čadovelj do Kokrice (eno uro hodá). Svoje življenje je sam tako-le popisal\*): »Moja mati so

bili v kamniški fari doma; jaz sem nezakonski vojaški otrok, rojen leta 1761. v Ljubljani. Okoli 20 let star pridem k vojakom, bil sem 8 let tambor pri grenadirjih 12 let, sem še kito nosil. Moji višji so me izprva radi imeli. Ko sem pa neki večer v Šiški predolgo ostal, zastavil sem jo napak . . . Drugi dan sem bil kaznovan in potem sem začel vojakom uhajati, pa vendar nisem bil nikdar dolgo zaprt; palice in šib pa sem dobil brez števila, toda vse je bilo zastonj. Dvakrat sem bil v bitvi in sicer pri Veroni in Basanu. Potem sem bil v vojski vjet in na Francosko peljan. Leta 1812. sem šel z Napoleonom nad Ruse, pa sem ostal na Poljskem. Vsega vkupe sem služil cesarja 29 let.“ O Velikem Grogu stari ljudje tudi to pripovedujejo, da je „poročal“ svoje podložne berače v „Udnem borštu“ pod neko krivo jelko. Umrl je kot 94leten starček v nekdanji Publovi hiši na Trsteniku 7. marcija 1855. za jetiko, in sicer z Bogom spravljen, kakor poročá mrliška knjiga.

Mnogo spominov se je še ohranilo na tiste čase, ko so dorasle fante lovili za vojaško službo. Vsako leto, ko se je približeval čas za nabor, so se razpršili na vse strani in si poiskali varnih skrivališč. Če je bila nevarnost prav velika, so hiteli v goro; drugače so se pa potikali blizu doma pri kozelcéh, po svislih in odrih med klajo ter po gozdih v kakem kupu listja. Nad Krničarjevo hiso je v zatišju prostorna skalnata duplina. Tja so hodili večkrat ležat. Blizu tega skrivališča je stal še pred nekaj leti starodaven kostanj, pravi velikan po svojem obsegu. V sredi je bil votel; od strani pri tleh je imel toliko odprtine, da se je za silo mogel notri

\*) Glej Novice, VIII. 1855. str. 83. Dom in Svet III. 1890. št. 8. str. 246.

splaziti človek po trebuhu. Dva fanta — pravijo, da sta bila z Bele doma — sta si izbrala to temno stanovanje za skrivno ležišče. Nekega dne je tam iztikovalo deset lovcev; prišli so tudi do tistega kostanja. Fanta sta s strahom in trepetom poslušala njih hojo in pogovore, a nikomur ni prišlo na misel, da bi utegnili biti kaj plena za nje v kostanju — in šli so memo.

Ker je večkrat huda ura privihrala od se- vera in poškodovala poljske pridelke, so oblju- bili bogoljubni predniki trsteniških župljanov v ta namen dve sv. maši in sicer 1. v Lomu pri sv. Katarini nad Tržičem na dan sv. Jerneja 24. avgusta; 2. o „vedrniki“, to je na dan sv. Janeza in Pavla 26. junija v Kokri. Vsako leto še hodijo ob imenovanih dnevih s svojim župnikom v Lom in v Kokro; v Kokro od Preddvora dalje v procesiji s Preddvorci združeni.

Na božja pota so kaj radi hodili n. pr. na sv. Višarje, v Gospe svet pri Celovcu in v Kaplo. S Koroško so bili od srednjega veka sem v zvezi že po vetrinjskem samostanu.

Jezerjani s Koroškega so od starodavnih časov veliki častilci sv. Martina na Trsteniku. Ob slovesnem praznovanju imenovanega svetnika, vršečem se po stari navadi v nedeljo, ki je najbližja njegovemu godu, 11. novembra, so nav- zočni tudi zastopniki Jezerjanov. Ne pridejo pa s praznimi rokani. Vselej vzamejo s seboj nekaj ovac, ki jih peljejo okoli altarja in potem darujejo cerkvi. Svetega Martina namreč časte po naših krajih od nekdaj kot variha živine.

Prebivalci so bili pred 1848 letom pod- ložniki raznim sosednjim graščinam in drugim posestnikom, katerim so morali oddajati nekaj pridelkov in delati tlako. Babin vrt in Povlje sta imela svojo zemljiško gosposko Preddvorom; Čadovlje in Žablje na Bledu; Pangršica v Tr- žiču; Trstenik na dveh krajih in sicer nekaj hiš v Kranju v mestnem župnišču, v gradu (Kiesel- stein) in pri Sodarju, druge Preddvorom. Spodnje Tenetiše so bile podložne gospodarjem na treh krajih: Preddvorom, v Kranju pri So- darju in v Velesalu; Zgornje Tenetiše so slu- šale tudi preddvorske graščake.

Desetino so dajali na več krajev. Ljubljanski stolni kapitel jo je pobiral v treh vaseh, in sicer v Babinem vrtu, v Čadovljah in na Povlju. Kakor kaže star zapisnik, so v Ljubljano pla- čevali desetino ti posestniki: Cuderman, Krničar, Logar, Svetec, Štefè in Županec iz Babinega

vrtu; Gašperc iz Čadovelj; Bakovnik, Gros, Karun, Ločan, Romja in Županec s Povlja.

Nekaj trsteniških župljanov je kupilo leta 1771. pravico do desetine, ki so jo morali plačevati trije posestniki na Letencah tržiški graščini (Neuhaus und Altgutenberg\*). Dotične dohodke so določili za mašne ustanove pri do- mači cerkvi sv. Martina. Ko se je odpravila desetina, so založili glavnico za ustanovljene maše, in sicer iz desetinske odkupnine, katere eno polovico so plačali Letenjani, drugo pa de- želna zaloga. Tako je ostalo pri cerkvi 11 vsta- novljenih maš za trsteniško sosesko (pro vicini- tate Trstenik).

Posestniki, ki so kupili desetinsko pravico in porabili dohodke v imenovani namen, so bili iz štirih vasi. Iz Čadovelj: Juri Kozel (po domače Gašperc), Matija Markuta, Va- lentin Logar (Gregec), Blaž Štefè (Pezderec), Urban Studén (Rožman), Gašpar Urbanček, Juri Uslakar. S Pangeršice: Jožef Gregorec, Juri Gros (Pangršnik), Luka Gros (Lovrè), Martin Gros (Jakopin), Florijan Štefè (Borštnik). S Povlja: Peter Pernè (Bakovnik) in Jakob Vranič (Romja). S Trstenika: Matija Gregorec (Plácar), Matej Gros (Mehle), Martin Lukanec (Boštvenik), Matej Lukanec (Višlar), Gašpar Petercel (Mlinar), Peter Plajbes (Ferjanec), Martin Pleša (Čaček), Andrej Sirec (Veter), Matej Škofič (Plajbes), Simon Vranič (Hribar), Štefan Vranič (Fendè), Valentin Vreček, Matej Za- plotnik (Cesar).

Na sv. Barbare dan je prihajal do leta 1848. preddvorski graščak na Trstenik, kjer je sklical ključarje, da so delali cerkvene račune. Do leta 1866. so bili Trsteničani za se samostojna občina, a od tedaj naprej so združeni, kakor Goriče in Kokra, s Preddvorom.

Pod cesarjem Jožefom II. se je leta 1787. odcepil — kakor Predasli in Kokra — tudi Trstenik od matere župnije in je postal samo- stojna duhovnija, lokalna kapelanija ali lokalija s pravicami župnij. — V pismu papeža Pija VI., danega v Rimu dne 8. marcija 1787., s katerim se je zatrla goriška nadškofija in povzdignila ljubljanska škofija v nadškofijo, se Trstenik že omenja med župnijami kranjskega dekanata\*). Pri domačem krstniku v trsteniški cerkvi je bila 1787 prva krščena Mina Grašič, Muščeva s Trstenika, po očetu stara mati pisatelju teh vrstí. Vsa nekdanja cerkvena posestva so okrog leta 1800. prodali po vladnem ukazu; leta 1811.

\*) Kupno pismo se hrani v župnem arhivu.



je bila cerkev že brez zemljišč, glavnice je imela takrat 770 gld. — V začetku 19. stoletja so nameravali združiti Goriče in Trstenik. Na obeh straneh so se potegovali za samostojnost. Goričani so se sklicevali na večje število duš, a Trsteničani so dokazovali, da to ni res in da imajo na Trsteniku lepšo in prostornejšo cerkev. Slednjič se je stvar poglobila. Opustilo se je nameravano združenje, in tako je bilo obema strankama ustrezno. — Leta 1826. je bila na Trsteniku pod škofom Antom Alojzijem Wolfom kanonična vizitacija.

Pomenljivejši dogodki iz novejši dobe na Trsteniku so: 11. dan oktobra 1874., ko je bila nova cerkev posvečena in se je delil zakrament sv. birme, o čimer govorimo še pozneje; dalje 13. dan julija leta 1880., ko se je pripeljal gori h kanonični vizitaciji in birmovanju knezškof dr. Janez Zlatoust Pogačar; 31. julija 1882., pa po škofovem ukazu tudi k vizitaciji dekan Anton Mežnarec; 15. dan junija 1890 je župnijo obiskal in tam birmoval njega eminencija dr. Jakob kardinal Missia, tedaj knez-škof ljubljanski; 27. dan septembra 1902 pa knez-škof Anton Bonaventura Jeglič.

*Prof. dr. Fran Pernè.*

(Dalje pride.)

## Lurška Mati Božja.

(Potovanje tje, bivanje v Lurdu ter hoja nazaj.)

### Vvod.

Sveti prorok Izaija je v svojo knjigo zapisal besede:

„Vstani, bodi razsvetljen, Jeruzalem, ker pride tvoja luč in Gospodovo veličastvo vzhaja nad teboj. Narodi bodo pri tvoji luči hodili, in kralji v svetlobi, katera tebi vzhaja. Vzdigni okrog svoje oči, in poglej, vsi ti se zbirajo in dohajajo k tebi; tvoji sinovi od daleč pridejo in tvoje hčere vstanejo od strani. Takrat boš videl in boš poln veselja, in tvoje srce se bo čudilo in razširjalo, ko se izpreobrne k tebi primorska množica, ko moč narodov pride k tebi. Vsi pridejo iz Sabe, ter prinesejo zlata in kadila, in oznanovali bodo hvalo Gospodu.“

Ali niso pisane te besede tudi Lurdu? 11. februarja leta 1858. se je prvič prikazala Brezmadežna Devica mali Bernardki. Kak je bil takrat Lurd in kako takrat masabijelsko

skalovje? Lurd je bil do leta 1858. nepoznat in masabijelsko skalovje pusto, divje, zapuščeno. Vedel je za nje k večjemu kak domač pastirček. Kaj je sedaj Lurd in kaj so danes masabijelske skale?

Lurd je prestolnica same Matere Božje, nebeške Kraljice, Brezmadežne Device, in masabijelske skale so svetišče samega Boga. V masabijelski votlini stoji sreberni altar, kjer se bero svete maše vsak dan in se hrani presveto Rešnje Telo noč in dan.

Lurd je danes največja Marijina božja pot, kamor prihajajo narodi vsega sveta. Lurd je mesto molitve, kjer časti ves svet Jezusa in Marijo, kakor nikjer drugod po širni zemlji.

Lurd je mesto čudežev. V Lurd priromajo smrtnobolniki. Najbolj večji zdravniki so obupali nad njihovim zdravjem; a v Lurdu ozdravijo v hipu. Slepi izpregledajo, gluhi izprelišijo, mutasti izpregovore, hromi izhodijo.

Lurd je pribežališče in tolažba grešnikov. Ko bi lurške skale in drevesa pri lurški votlini govorila, koliko bi nam naštel trdovratnih grešnikov, katere je privedla v Lurd neka nevidna moč. Čudežno so se tu izpreobrnil, zadobili mir srca in duševno zdravje.

Na Lurd se je ozrl sam Bog in pokazal tu svojo moč in svoje veličastvo. Kje na svetu se gode taki čudeži kot uprav v Lurdu. Bog hoče tu pokazati, da še biva in da je on gospodar, kljub temu, da ga tako mnogi taje. Nikjer na svetu se ne izkazuje taka čast milemu Jezusu v zakramentu kot v Lurdu. Tisoči in tisoči vsak dan popoldne molijo tu Jezusa v podobi kruha kot svojega Boga in najvišjega Kralja. Naš Odrešenik razodeva na tako priprost način svoje Božje veličastvo. Narodi se upogibajo tu in klanjajo majhni, okrogli sveti hostiji. — Kralji in cesarji se nališpajo z dragoceno obleko in krono, kadar hočejo pokazati svoje veličastvo. Jezus, Kralj večnosti, pa se odeva tudi v Lurdu z revno podobo kruha. In vender on zmaga nad človeškimi srci, ki priznavajo njegovo veličanstvo.

Lurd je mesto žive vere, trdnega zaupanja in goreče ljubezni. Ko neso ob popoldanskih procesijah Jezusa v monštranci, bolniki polni žive vere stegujejo roke k sv. hostiji, dotikajo se monštrance, da bi ozdraveli. Pri lurški votlini vidiš najrevnejše bolnike, katerim so že odrekli zdravje najimenoitnejši zdravniki na slovečih vseučiliščih. A kaj jih je vender

prignalo v Lurd? Trdno zaupanje v Boga, Jezusa Krsta in v izvanredno pomoč lurške Matere Božje. „Če je pomagala drugim, zakaj ne bi meni. Če je Jezus v monštranci ozdravil že stotine, mar mene ne more?“ tako vprašajoč govorijo bolniki. Jezus in Marija pa obilno povračujeta brezmejno zaupanje bolnikov, tolažita jih in ozdravljata. O ko bi mogel pogledati v srca vseh ljudi, ki so kedaj klečali pred lurško jamo, kako močno in gorečo ljubezen do Jezusa in Marije bi ugledal tu notri. Da, ta prisrčna ljubezen do nebeškega Kralja in nebeške Kraljice je tako velika v romarjih, da prodre vti in se zrcali na obrazih, ter se razodeva v vsem vedenju in kretanju.

Lurd je podoben Jeruzalemu, katerega tako lepo pesniško opisuje sveti prorok. Lurd je vstal iz nepoznane preteklosti in zaslovel kar naenkrat po vsem svetu. Sam Bog ga je razsvetlil, ker je poslal svojo luč iz neba in v Lurdu je izšlo Gospodovo veličastvo. Narodi ga obiskujejo, da še celo kralji hite k lurški materi. — 11. aprila 1899. se je za nekaj ur v v Lurdu ustavil švedski in norveški kralj Oskar II. Obiskal je jamo in molil pri skalah, šel je tudi v baziliko in počastil tu lurško Kraljico. Lurd lahko s ponosom vzdigne svoje oči in gleda neštete množice, ki se že od leta 1858. zbirajo pri masabijelskem skalovju. Od silno daljnih krajev prihajajo ljudje. Iz vse Evrope, iz male Azije, s Kitajskega, iz severne Afrike, iz Amerike in celo iz Avstralije priromajo k lurški Materi Božji. Res Lurd je lahko vesel, ko vidi, da dohaja moč narodov k njemu. Vsi ti romarji pa prinašajo lurški Kraljici darove, zlata, srebra in oznanjujejo slavo Jezusu in Mariji.

Tudi nam Slovencem je Lurd dobro znan. Saj smo že nekaterekrat v mesecu majniku poslušali lurške šmarnice. Ni še mnogo Slovencev videlo Lurda; a brali smo pa že prav mnogi o tem svetem mestu v knjigi: „Lurška Mati Božja“. — Jaz pa sem bil toliko srečen, da sem meseca avgusta leta 1899. romal v Lurd.

Najprvo Vam hočem povedati, kako je prišlo do tega, da sem se podal v daljno francosko deželo k lurški Materi Božji.

Ko sem še obiskoval ljudsko šolo v Škofji Loki, poprosil sem nekoč gospoda nadučitelja, da naj mi da knjigo: „Lurška Mati Božja“ iz šolske knjižnice. Vstregel je moji želji. Doma sem jo bral glasno zvečer vpričo očeta in matere. Prelepa vsebina nas je zanimala, čeravno prav vseh notri popisanih reči nismo razumeli. Prebral

sem jo in nekaj mi je ostalo tudi v spominju. Ko bi mi bil kdo takrat porekel: „Ti boš pa enkrat romal v Lurd in boš videl z lastnimi očmi, kar se popisuje v tej knjigi,“ verjel bi gotovo ne bil. Ko sem vstopil v semenišče, kupil sem omenjeno knjigo in jo večkrat prebiral. Iz tega že spoznate, da mi Lurd ni bil neznan kraj, da sem se zgodaj seznanil z lurškimi dogodki in Bernardko in lurško Materjo Božjo. Tudi se mi je prvo leto v semenišču nekoč sanjalo, da sem romal v Lurd. Potoval sem po neizrečeno lepih krajih. Ko sem se prebudil, mislil sem si sam pri sebi: Zares tako-le potovanje bi bilo pa vsekako nekaj zelo prijetnega. O počitnicah mi je pa moj predstojnik v semenišču povedal, da se je namenil potovati v Lurd meseca avgusta. Kar nehoti se je v meni porodila želja, da bi tudi jaz romal tjekaj. Toda moral sem jo zatreti, ker nisem imel nikakih pripomočkov. Od tistega časa sem prav pogosto mislil na Lurd. Sanje, katere sem imel v prvem letu, vresničile so se vendarle. — Drugo leto v bogoslovju sem dokaj nevarno obolel. Moral sem iti v deželno bolnišnico. Ostal sem tamkaj petnajst dni. Ker sem moral 7 dni ves čas mirno ležati, bilo mi je včasih strašno dolg čas. Pa sem jel premišljevati to in ono iz preteklega življenja. Spomnil sem se tudi onih sanj v prvem letu, ko sem po noči romal v Lurd. Tudi mi je pri tem prišlo na misel, da sem pred kratkim v semenišču bral v Slovincu, da se napravljajo Dunajčani v Lurd. Razmišljeval sem to in kar jelo me je mikati, da bi se jim tudi jaz pridružil. A kako? Kje naj bi dobil denar za tako daljno pot? Naposled sem pa vendarle sklenil vsaj pisati na Dunaj in se natanko poučiti o vsej stvari. Ozdravel sem in prišel z pet v semenišče. Natihome sem pisal na Dunaj. Kmalu sem prejel natančnih pojasnil. Zraven je bilo dostavljeno, da mora vsak vdeleženec prej poslati vsaj 50 gld. č. o. Engelbertu Weinberger iz reda kapucinskega ali gospodu Antonu Gradl za aro. A sedaj sem uvidel velikanske ovire. Kje naj vzamem 50 gld? Tu pa je vmes poslegla Božja pomoč.

V semenišču sem po prestani bolezni sicer lahko bival, vendar pa bi bil tako rad šel domov v Škofjo Loko za teden dni, da bi se malo bolj opomogel na čistem, zdravem zraku. Preč. g. prelata Kulavic, semeniškega vodjo, bi bil rad poprosil za to, a si nisem upal. Kar je prišel dan pred vnebohodom nunski gospod katehet B. v Ljubljano in je obiskal nas loške bogoslovce. Temu prijaznemu gospodu sem razodel željo, da



bi rad šel domov za nekaj dni, da bi se popolnoma pozdravil. In res, gospod katehet je prosil za me gospoda prelata, ki je vgodil moji želji. Sedaj sem bil doma. Kam naj se obrnem, da bi dobil le 50 gld? Nekega dne grem k sveti maši za to, da bi mi pomagala Marija v tej zadevi. Med sveto mašo mi stopi pred oči oseba, s katero sem bil znan že več let in katero sem večkrat okiskal kot bogoslovec. Začutil sem tudi v sebi glas, ki mi je prigovarjal, naj le grem, ker mi bode gotovo pomagala iz zadrege. Nemudoma še tisto dopoldne sem jo obiskal in hvala Bogu, prejel sem tudi zastonj vseh 50 gld. Zahvalil sem Jezusa in Marijo za pomoč. Ves drugi potreben denar so mi podarili moji dobrotniki in prijatelji. Vsak izmed vas lahko spozna, da me je Bog odbral in ker me je odbral, pomagal mi je tudi do potrebnih pripomočkov. To sem vam vsled tega tako natančno pripovedoval, da bi v vas vseh vzbudil prav veliko in močno zaupanje v Božjo pomoč. Vsikdar se zatecimo k ljubemu Jezusu v presvetem Zakramentu in k Mariji, kadar nam je kaj potreba, in vedno bomo prejeli to, kar želimo.

Pred dvema letoma že sem obljubil „Danicinemu“ uredniku, da poročim o tem romanju v „Zgodnji Danici.“ In še le sedaj mi je možno izpolniti obljubo. Seveda, če bi ne hodil v šolo in bi v semenišču ne bilo toliko dela, bil bi že davno dovršil svoj spis. Tudi to me je dokaj oviralo pri spisovanju, ker nisem še izvežban pisatelj. Včasih sem samo za en odstavek porabil po dve ali tri ure, predno sem ga odel v to obliko, v kateri stopa sedaj pred vas. Oprostite torej, da sem se zapoznel. Vender sem pa tudi sedaj zadel pravi čas. V „Škofijakem Listu“ sem bral, da menijo letos\*) naš premilostni škof v zvezi z drugimi slovenskimi in hrvaškimi škofi s svojimi verniki potovati v Lurd meseca avgusta. Ravno prav — naj ta moj spis vzbudi v mnogih junaških, slovenskih srcih željo, da bi se pridružili vsem vrlim Marijinim častilcem in se šli poklonit preslavni lurški Kraljici.

Pričnem s svojim poročilom v večjo čast preljubemu Jezusu, skritemu v presvetem Zakramentu, in njegovi brezmadežni Materi Mariji.

*Kipelan Ivan Miklavčič.*

(Dalje pihodnjič.)

## **Rožnivenec — zdravilo zoper vasovanje.**

V nekem kraju na Zgornjem Avstrijskem sta prihajala redno vsak teden dva mladeniča k kmetu v

posete. Ker je obisk trajal pozno v noč, ni bilo to nikakor v prid njegovim odraslim hčeram. Zatorej bi jima bil moral hišni gospodar enkrat za vselej prepo-vedati obiske. Ali domislil se je o pravem času druge zvijske. Posvetoval se je vsled tega s svojo ženo in priletnim hlapcem, kako da bode odpravil vasovalca.

Drugi teden prideta zopet omenjena mladeniča v njegovo hišo. V živahnem pogovoru potekal je hitro čas in kmalu je udarila ura devet. Nobeden izmed nju ni še mislil na odhod; govorila sta na kratko in dolgo naprej. Sedaj pa vstane gospodar ter napove, da bodo molili rožnivenec in da zatorej povabi vse k molitvi. Nato poklekne z ženo in hlapcem ter prične pobožno moliti. Ali kaj takega naša mladeniča nista pričakovala. Začujena se oba pogledata in potem izjavita gospodarju, da nista prišla k molitvi. Hišni oče ju molče ogleduje izrazovitimi pogledi. Onedva pa drug za drugim poprimeta za kljuko in sta kmalu zunaj na planem.

Slovenski očetje! Naučite se tega zgornje-avstrijskega izgleda.

*Gospica M. R.*

## **Tomo Kempčan v slovenski obleki.**

Ena najlepših cvetok duhtečih iz srednjega veka je drobna knjižnica s preprostim naslovom: Hoja za Kristom. Vsadil jo je pred več nego štiristo leti ugodnik božji bl. Tomo Hemerken (slov. „kladivce“), porojen krog l. 1380. v dolnem Porenju v mestecu Kempen blizu Kolina. Malokomu je znano rodbinsko ime njenega pisatelja, a široma slovi po svojem rodišču za Kempčana ali Kempenzarja, kakor so ga zvali naši dedje po latinski končnici. Tomova roditelja Ivan in Jera sta bila uboga, a zaradi svoje poštenosti obče čislana prostaka. Svoja otroka Ivana in Toma sta lepo vzgojila. Prvi se je šolal v Deventru pod vodstvom slavnega Gerarda Velikega in stopil potem v samostan redovnih kanonikov v Windesheimu. Ivanov izgled je dvignil z doma tudi Toma. Na prošnjo bratovo ga je dvanajstletnika sprejel duhovnik Florencij v Deventru med svoje učence, kjer je ostal do svojega dvajsetega leta. Tedaj je načeloval Ivan Hemerken avguštinskemu samostanu na sv. Agneze gori blizu Zwolla. Florencij je svetoval Tomu, naj ide tja in naj prosi brata redovne obleke. Prijor Ivan ga je sicer radostno sprejel, toda dejal ga je na poizkušnjo, predno ga je preoblekel v redovno haljo. Krog l. 1414. mu je bilo podeljeno mašništvo. Redovnik Tomo ni hrepenel po časteh, ipak so si ga samostanci izvolili dvakrat za podnačelnika (subprijorja) in enkrat za oskrbnika ubogim. Na sv. Agneze gori je bival 71 let neprenehoma. Ondukaj je umrl dne 25. malega srpana 1481 v 92. letu svoje dobe.

\*) To bilo v letu 1901. A romanje tje se ni izvršilo.

*Vrednik.*

Tomo Kempčan je bil majhne postave, zagorelega, živahnega obraza in bistrih oči. Bil je tako dober videc, da niti devetdesetletnik ni rabil naočnikov. Dičila ga je izredna bistrumnost, izvrsten spominj in blago, vsem ljudem široma odprto srce. Krasne naravne darove pa je prekašal sijaj njegovih z milostjo božjo pridobljenih čednosti. Kdo bi jih mogel naštet! Bil je oče siromakom, tolažnik žalostnim, potrjevalec omahljivcem, ljubeznjiv opominjevalec grešnikom, vodnik spokornikom. K njegovim bogorodnim propovedim so ljudje vreli od daleč na sv. Agneze goro. Pokrepčan se je vrnil, kdor ga je čul. Močan je bil trpeč, neugnani v pokorščini in molitvi.

Zgodaj se je zbudila Tomu Kempčanu pisateljska žila. Še dijak je prepisaval bogoslužne knjige cerkvam in knjižnicam in skupiček dajal za hrano. Tedaj še niso poznali tiskarstva, zato so se bavili s prepisovanjem knjig večinoma dijaki in menihi. Ta mučni posel je nadaljeval Tomo tudi v samostanski celici. Po noči je po dovršenih jutranjicah mnogokrat brlela luč na njegovi mizi in piščega je pozdravila skozi okno jutranja zarija. Še dandanašnji se hranijo po knjižnicah v Kolinu, Darmstadt, Löwenu in po drugod krasno pisane biblije, velikanske mašne knjige, spisi sv. Bernarda, katere je prepisal Tomo. Toda on ni bil samo prepisovalec, nego plodovit pisatelj. Izpod njegovega peresa so izšli nastopni izvirni spisi: 1. knjiga o treh šatorih, 2. o resničnem kesanju, 3. ob odpovedi svetu, 4. list o Mariji in Marti z drugimi listi, 5. o posnemanju Krista, 6. druga razprava, 7. tretja razprava o zakramentu, 8. četrta o notranjem navdihovanju Kristovem, 9. o pokorščini redovnikov, 10. list nekemu menihu, 11. knjižica duhovnih vaj, 12. o spoznanju svojih slabosti, 13. o priporočevanju ponižnosti, 14. o krotanju samega sebe, 15. o dobrem in mirnem življenju, 16. o povzdigovanju srca, 17. kratek opominj menihu, 18. razgovor dveh samostanskih novincev razdeljen na štiri oddelke, 19. vzdihovanje duše, 20. govori o večvečenju Gospodnjem, 21. govori o življenju in trpljenju Gospodnjem, 22. molitve o trpljenju Gospodnjem, o blaženi Devici in drugih svetnikih, 23. govori samostanskim novincem, 24. življenje Lideviga, 25. rožni vrtec, 26. hljin dol, 27. menihova abeceda, 28. tolažba ubogih, 29. grobni napis menihom, 30. življenje vrlega meniha, 31. ročaj malih, 32. učbenik mladeničem, 33. gostišče siromakom, 34. molitvenik o življenju Gospodnjem, 35. molitve o

vstajenju, 36. kronika samostana na sv. Agneze gori, 37. večja pesmarica, 38. manjša pesmarica.

Že iz knjižnih naslovov odseva plemeniti značaj Toma Kempčana, kaj še le iz spisov samih, zasnovanih v priprostih besedah, a krijočih prepomenljive resnice. Najznamenitejše slovstveno delo Tomovo so pač knjižice, navedene gori številkami 5.—8., znane pod skupnim imenom „Hoja za Kristom“. To je zlata knjiga, polna ljubeznjivih opominjev, nežno vabečih pod sv. križ in k mizi Gospodnji. Iz nje so zajemali svetniki tolažbo in pouk. Bila je priročna tovarišica sv. Ignaciju Lojolanskemu, sv. Karolu Boromejskemu, sv. Filipu Neriju, papežu Piju V. in dr. Priznanje tej prekrasni knjigi ni mogel odreči niti novoverec Martin Luter.

„Hoja za Kristom“ je spisal Tomo krog l. 1420. Ohranila se nam je v dveh rokopisih, svojeručno pisanih od Toma Kempčana. Eden se nahaja v bruseljski kraljevi knjižnici, drugi v Löwenu. Prvemu, obsegajočemu tudi druge spise njegove, je dodana beležka: „Končana in dovršena je bila (ta knjiga) leta Gospodnjega 1441 z roko brata Toma Kempčana na sv. Agneze gori poleg Zwolla.“ Rokopis ima več popravkov, ki jih večaki pripisujejo tudi Tomu. Tujeročnih prepisov „Hoje za Kristom“ iz 15. stoletja je mnogo ohranjenih po raznih knjižnicah. Latinski izvirnik te knjige se je prvičrat natisnil l. 1471. t. j. tistega leta, ko je Tomo Kempčan odšel v večnost, vsi njegovi zbrani spisi pa leta 1494.

Omenim naj tu še dolgotrajne pravde, ki so jo bili sprožili nekateri Francozje pripisujoči „Hojo za Kristom“ Ivanu Gerson, a so podlegli zaradi obilice protidokazov govorečih za edino pravega pisatelja Toma Kempčana.

Nobena knjiga razun sv. pisma ni doživela toliko prevodov, kakor „Hoja za Kristom“. Francozje so imeli leta 1812. že šestdeset raznih prevodov v svojem jeziku. Za njimi niso zaostali Tomovi rojaki Nemci.

Blagi duhovniki vrtnarji so presadili porensko cvetko tudi na slovanski jug. V hrvaškem prevodu je izšla „Hoja za Kristom“ že l. 1629. Prevel jo je Atanazij Jurijević (Atanasio Georgiceo) iz Spleta. Natisnjena je bila na Dunaju. V 17. stoletju je pohrvalil isto knjigo še jezuit o. Jernej Kašić. Hrvatje so imeli že štiri natisnjene izdaje Toma Kempčana, predno je izšla prva slovenska.

Kolikor je dosedaj znano, lotil se je prvi slovenskega prevoda „Hoje za Kristom“ je-



zuit o. Andrej Ivankovič. Dovršil je „Od za Christuzam Hoieina. Bvkvice zamocetrte“ l. 1664. — o največji suši na slovenskem slovstvenem polju. Pač si je želel mecena in ga gotovo tudi iskal, da bi „vsem katoliškim Kranjcem in Slovencem k dobremu“ izdal zlato Tomovo knjigo — saj priča njegov zagovor („Tolmačaria zapor“), da jo je bil odločil za tisek — ali morala je ostati v rokopisu. Ivankovič je namenil svoji izdaji lep predgovor, kjer primerja naše življenje potovanju po tuji deželi. Oj kako zelo potrebujemo vodnika! Vodnik je tu, ne Rafael, ki je vodil Tobija, nego Gospod angelov — božji Sin, on sam nam kaže pot resnice. Kdor noče zaiti, mora hoditi za Kristom. Posamičnim knjižicam je dal Ivankovič te-le naslove: I. Pridnu opominouajne 'h Duhounjmu žiulejnu. II. Opominouajne 'h timu znotrajnjmu ulečeoče. III. Od znotrajniga trožta. IV. Od nar urednižiga suetiga režniga Tellessa Sacramenta. Konec zadnje knjižice stoji vzklik: Ieme Gospodnu bodj pohualenu na učkoma. Ivankovič je prevajal iz latinskega izvirnika, katerega se precej tesno oklepa. Njegov prevod je jako zanimiv, kar se tiče jezika. Za „gnado“ rabi vedno besedo: milost.

Med l. 1678. in 1688. je prevel na slovensko, a žal, da tudi ne izdal Toma Kempčana plodoviti nabožni pisatelj novomeški kanonik Matija Kastelec, kakor poroča Valvasor.

Kar se ni posrečilo Ivankoviču in Kastelcu, je izvršil kapucin o. Hipolit. Leta 1719. so izšle njegove „Buquice od slejda in Navúka Christusa našiga Izveličerja“, preložene „z' nemškiga na Slovénzki Crainzki Jezik.“ Nemški izvod, ki ga je rabil prevajalec, je posnet po latinski izdaji jezuvita o. Henrika Sommali, ki je objavil zbrane spise Tomaža Kempčana v Antverpnu leta 1607. O. Marko Pohlin v svoji „Bibliotheca Carnioliae“ natolcuje o. Hipolita, da se je okoristil s Kastelčevim prevodom, ga nekoliko opilil in izdal pod svojim imenom. Hipolitova izdaja je prišla na svetlo „zkuz éniga vissoku rojéniga Gnádliviga Gospúda špendanje.“ Ta v dolenskem narečju pisana knjiga se bere dosti gladko, dasi jo kaze mnoge pravopisne hibe.

*Župnik Ivan Vrhovnik.*

(Dalje pride.)

## Izlam in krščanstvo.

(Dalje.)

### 6. Mohamedovi nauki o Kristu in Materi božji.

Med mohamedanskim narodom v Bosni opazi

se tu pa tam češče, da tudi naši muslimani izkazujejo nekako spoštovanje najsvetejšim osobam, o katerih nas uči vera krščanska, Kristu in deviški njegovi Materi.\*) Nekateri menijo, da je to ostanek iz onih časov, ko so bili bosanski muslimani še kristijani. V zadnjem času je izšlo nekaj srbskih povestij iz življenja bosanskih mohamedancev, kjer se pripoveduje, kako nekatere mahomedanke na skrivaj časte svete podobe Krista, Marije i. dr. A vse to je kaj malo verjetno. Prepričan sem, da podlaga temu češčenju je edino koran sam. Saj najbolj spoštljivo izmed vseh oseb (izvzemši kajpada sebe samega) govori Mahomed o Jezusu: istotako povzdiguje z dosti lepimi besedami prečisto Devico.

Skoro gotovo je, da Mohamed ni imel pri roki pristnih evangelijev, iz katerih bi erpal svoje podatke. Kajti nemogoče je, da bi prišel sicer včasih s tako smešnim stvarmi na dan. Glavni pomoček so mu bili vsekako kaki apokrifni evangeliji, ki so tiste čase v velikem številu krožili po iztoku. Potrjuje nam to ves način pripovedovanja, v katerem kar mrgoli raznih smešno-čudežnih zgodbic iz življenja Marije in Jezusa. Dosti mu je pripomogla tudi — kakor v vsakem drugem slučaju — lastna njegova domišljija.

Svojo povest o Marijinem rojstvu pričinja s surovim anahronizmom. Zamenjal je namreč

\*) Naj ravedem par slučaje. — Turčin iz sarajevske okolice pride k semenškemu profesorju in mu ponudi »star denar«, ki ga je bil našel. Nadal se je, da dobi par novčičev zanj. Profesor malo očisti to stvar, natančno pogleda, pa reče smejaše: »Ej, zmotil si se, to ni denar. Stara svetinja je — vidiš: Jezus, Marija in Jožef so vrezani vánjo. No tu imaš dva groša, naj bo!« — »O, ne, ne! Ne dam, zdaj pa ne; ne prodam, gospod — to si jaz ohranim!« — »Čemu ti pa bo?« vpraša ga profesor začuden. »saj vender ne veruješ!« — »Verujem, gospod, verujem!« roti se turčin in se udari s krepko desnico po prsih. Svetinje ni dal od sebe. — Sploli imajo zlasti muslimanke veliko zaupanje do naših svetinj, zlasti s sliko Matere Božje. Izprosijo si jih pri katoliških duhovnikih ter jih potem vešajo svojim otrokom na vrat; prepričane so, da jih bo to varovalo pred nesrečo bolj kot vsak »zapis«. — Pripovedoval mi je tovariš sledečo zgodbico iz svojega kraja. V kavarni je sedelo več mahomedancev in eden katoličan. Skupno so se zabavali. V tem stopi v sobo prijatelj omenjega katoličana, tudi on je bil katolik. »Hvaljen Isus!« pozdravi ga došlec. A oni se dela, kakor bi ga ne bil opazil niti slišal — bilo mu je neljubo, da priznava pred prijatelji-muslimani svojo vero. »Ej, Mato, hvaljen Isus!« zakliče oni še glasneje. — »A, ti si — mehraba (turški pozdrav)!« odzdravi mu naposled v vidni zadregi. — »Uviek hvaljen Isus,« oglasi se nenadoma star beg izza mize, »i ja ga štujem, — a ti, mladiču, nemoj se stiditi vjere svoje!« Osramočen je pevesil mladi katoličan glavo ko ga je moral še-le mohamedance učiti verskih dolžnostij.

Marijo, Mater Jezusovo, z Marijo, sestro Moze-sovo. Oče ji je bil Amran (sura 3. — Prim. 2. Moz. 6, 20.) Žene Amranove, Marijine matere, ne imenuje po imenu. Pripoveduje samo o nji, da je pred porodom obljubila Bogu, če ji da sina, da ga njemu posveti. A rodila je hčerko, kateri je nadela ime Marija. Mislila je, da mora navzlic temu tudi njo posvetiti službi božji, zato jo je poslala v svetišče. Čuval jo je njen so-rodnik Caharija. Ves čas jo je hranil Bog ču-dežnim načinom: „Kadarkoli je prišel (Caharija) v njen stan, našel je pri nji jedil. Vprašal jo je: Marija, odkod prihaja to? Odgovorila je: Od Boga, kajti Bog hrani, kogar hoče.“ Ko je dorasla, žrebali so, kdo naj bi čuval njeno ne-dolžnost; koran omenja, da so se pri tem pre-pirali, ne pove pa, koga je ta sreča zadela. Sv. Josipa ne omenja niti z besedo.

*Bogoslov Karol Cankar.*

(Dalje prihodnjič.)

## I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

a) Glavni namen za mesec oktober: 1902:

*Češčenje presv. Rešnjega Telesa.*

b) Posebni nameni.

11.) **Sv. Nikazij.** Stanovitnost slovenskih mož v verskem prepričanju. Časopisje.

12.) **Sv. Maksimilijan.** Slovenci. Slovenska bogoslovna semetišča. Čišlanje duhovskega stanu med Slovenci.

13.) **Sv. Edvard.** Vneto češčenje presv. Rešnjega Telesa. Ponižanje nasprotnikov sv. Cerkve.

14.) **Sv. Kalist.** Katoliška rokodelska društva. Slovenske delalske družine.

15.) **Sv. Terezija.** Slovenke. Odvrnitev nevarnih izkuš-njav. Redovniki in redovnice. Ljubezen do samote.

16.) **Sv. Gal.** Slovani. Izpreobrnitev razkolnikov k kato-liški cerkvi.

17.) **Sv. Hedvika.** Zmernost, treznost, vzdržnost. Marijine družbe za mladeniče in dekleta.

S.

## II. Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusovega Srca.

### Zahvala.

Andrej Lavrič, kapelan v Hrenovica, se zahvaljuje vsled obljube sv. Antonu Padovanskemu za pomoč v neki pravni zadevi.

\* \* \*

Prisrčno se zahvaljujem za uslišanje svoje slabe molitve presv. Srcu Jezusovemu, sv. Jožefu in sv. Antonu Pad. Pomagano mi je bilo v hudi bolezni. — Nekokrat sem tudi menila, da mi radi velike telesne slabosti ne bo v stanu pričakati konca cerkvene slovesnosti. A radi obilice ljudstva nisem proč mogla. Božji

previdnosti se priporočujoč sem pa prejela dosti moči do njenega zvršetka. Tudi za to dostojna zahvala.

*Marijina hči iz Idrije.*

## Listek.

Javna predavanja „Slov. kršč. soc. zveze“ se zopet prično v torek dne 14. okt. t. l. v tukajšnji veliki dvorani „Katol. Doma“. Predavanja se vrše redno vsak torek. Začetek vsakokrat točno ob pol 8. uri zvečer. Odbor pozivlje posebno očete, da pripeljejo seboj svoje sinove, in matere, da pripeljejo seboj svoje hčere. Vstop je prost. Odbor je poskrbel za veleza-nimiva in poučna predavanja.

I. S.

## Škofijska kronika.

Premil. g. knežskof dr. Anton Bonaventura Jeglič je 17. avgusta na praznik sv. Joahima, ko so se ob-hajale v naši škofiji cerkvene slovesnosti v spominj 25 letne vlade Leona XIII., poslal v Rim brzojavno častitko sv. Očetu. Sv. Oče se mu je zahvalil v po-sebnem pismu in podelil vsem vernikom ljubljanske škofije apostolski blagoslov. — 17. avgusta je imel premilostivi g. knežskof slavnostni govor na Preski. — 18. avgusta je daroval sv. mašo v ljubljanski stolnici o priliki rojstnega dne presvitlega cesarja Frana Josipa I. — 22. avgusta se je odpeljal mil. g. krški škof dr. Anton Mahnič. 23. avgusta je bila birma v Beli peči (Weissenfels), birmancev je bilo 97. Popoludne si je Premilostni mimogrede ogledal Klanški jezeri. 25. avg. je maševal na Selu pri karmeličankah in potrdil na novo izvoljeno prednico. Od 25. do 29. avgusta se je vdeležil s 93 duhovniki duhovnih vaj v Alojzijevišču, ki jih je vodil vlč. o. Emil Volbert D. J. — 30. avg. se je odpeljal na birmovanje v Trzič, 2. septembra pa na Trsat k evharistijskemu shodu, kjer je 3. septembra govoril v hrvatskem in slovenskem jeziku. — 4. sept. je posvetil 50 portatilov (prenesljivih altarjev). — 6. septembra se je odpeljal na birmovanje v kranjski dekaniji. Povrnil se je 14. septembra. — 16. septembra je blagoslovil novo hišo ubogih frančiškank. — 18. sept. je vmestnil novega stolnega kanonika preč. g. Antona Fettich-Frankheima in popoludne obiskal Alojzijevišče. Birmovanje je nadaljeval v kranjski dekaniji od 21. sept. do 1. oktobra. 2. oktobra je obiskal bogoslovno seme-nišče. 4. oktobra je imel v stolnici slovesno sv. mašo radi godu Nj. Veličanstva cesarja Frana Josipa I. Popoludne se je odpeljal na birmovanje v Šent Jurij pri Kranju. 6. oktobra je bil v Stari Loki, kjer je vodil dekanjsko slovesnost na čast 25. letnice Leona XIII. — Birmancev je bilo v Kranjski dekaniji: 31. avgusta v Trziču 331, 7. sept. v Besnici 74, 8. v Kranju 372, 9. v Naklem 88, 10. v Dupljah 68, 11. v Podbrezjah 65, 12. v Lešah (radol. dekan.) 61, 13. v Kovorju 92, 14. v Križah 183, 21. v Šmartinu pri Kranju 203, 22. v Mavčičah 60, 24. v Kokri 104, 25. v Predvoru 152, 26. v Goričah 59, 27. na Trsteniku 73, 28. v Crkljah 513, 30. na Šenturški gori 62, v Zapogah 34, v Šent Juriju 396. Med birmovanjem je sprejemal tudi v Marijino družbo na pr. v Mavčičah, v Kokri, v Predvoru in v Zapogah.

— s —